

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 686/2017-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. novembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Tatianou Polkovou, Na Priekope 13, Žilina, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie a prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 94/2016, 4 Cdo 60/2017 z 24. mája 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. októbra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu

podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie a prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 94/2016, 4 Cdo 60/2017 z 24. mája 2017, ktorou žiada vydať tento nález:

„1/ Základné právo [REDAKOVANÉ] na spravodlivý proces priznané čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. 05. 2017 vo veci vedenej pod sp. zn. 4Cdo 94/2016, 4 Cdo 60/2017 porušené bolo.

2/ Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. 05. 2017 vo veci vedenej pod sp. zn. 4Cdo 94/2016, 4 Cdo 60/2017 zrušuje a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky prikazuje vo veci znovu konať.

3/ [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie vo výške 10 000,-EUR (slovom: desaťtisíc eur), ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

4/ Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia na účet právnej zástupkyne JUDr. Tatiany Polkovej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

2. Ako z obsahu sťažnosti doručenej ústavnému súdu a k nej pripojených príloh vyplynulo, sťažovateľ je ako žalobca stranou konania vedeného Okresným súdom Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 6 C 6/2004 proti Slovenskej republike – Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky o ochranu osobnosti.

3. Sťažovateľ sa pôvodne podanou žalobou domáhal proti Slovenskej republike – Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný v 1. rade“), Krajskému riaditeľstvu Policajného zboru v Banskej Bystrici, Úradu justičnej a kriminálnej polície

Policajného zboru (ďalej len „žalovaný v 2. rade“), [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná v 3. rade“) a Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný v 4. rade“)

a/ určenia, že právo na ochranu osobnosti sťažovateľa bolo porušené zaslaním upovedomenia o jeho trestnom stíhaní ČVS: KÚV-63/OVEK-2000 zo 6. novembra 2002 bez zákonného dôvodu Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky a Okresnému súdu Žilina žalovanou v 3. rade ako vyšetrovatelkou žalovaného v 2. rade;

b/ uloženia povinnosti zaslať sťažovateľovi doporučený list s nasledovným textom: „Vážení pán [REDAKOVANÉ], ospravedľňujeme sa Vám za nezákonný postup vyšetrovatelky KÚJP PZ Banská Bystrica [REDAKOVANÉ], ktorá bez zákonného dôvodu upovedomila predsedu Okresného súdu v Žiline a Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky o Vašom trestnom stíhaní vo veci KÚJP PZ Banská Bystrica, ČVS: KÚV-63/OVEK-2000.“;

c/ uloženia solidárnej povinnosti žalovaným zaplatiť sťažovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy 500 000 Sk (16 596,96 €).

4. Okresný súd rozsudkom č. k. 6 C 6/04-123 z 13. apríla 2007 čiastočne žalobe sťažovateľa vyhovel a zaviazal žalovaného v 1. rade zaplatiť sťažovateľovi z titulu náhrady nemajetkovej ujmy sumu 500 000 Sk, konanie v časti o uloženie povinnosti žalovaným ospravedlniť sa sťažovateľovi na jeho späťvzatie žaloby v tejto časti zastavil, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a rozhodol o náhrade trov konania. Rozhodnutie odôvodnil tým, že došlo k porušeniu osobnostných práv sťažovateľa, pretože vyšetrovatelka v rozpore s ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z. z 23. februára 2001, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov vydala uznesenie o začatí trestného stíhania sťažovateľa, ktorý pôsobil ako sudca, bez súhlasu ústavného súdu a pri trestnom stíhaní sťažovateľa postupovala pri jednotlivých úkonoch podľa ustanovení zákona, ktorý už bol v tom čase zrušený, teda nezákonne, čo sa týkalo aj upovedomenia o stíhaní sťažovateľa Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky a predsedovi Okresného súdu Žilina, na ktorom sťažovateľ ako sudca pôsobil. To malo za následok okrem iného i negatívne stanovisko predsedu Okresného súdu Žilina k návrhu na dočasné pridelenie sťažovateľa na najvyšší súd. S prihliadnutím na závažnosť ujmy sťažovateľa

a okolnosti, za ktorých k zásahu do osobnosti sťažovateľa došlo, priznal okresný súd sťažovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy 500 000 Sk. Povinnosť zaplatiť ju uložil žalovanému v 1. rade s poukazom na zákon č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“) a zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), pretože pri vzniku nemajetkovej ujmy v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti je pasívne legitimovaný štát a zodpovedným subjektom za neoprávnený zásah vyšetrovatelky je Slovenská republika – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Okresný súd preto zároveň žalobu proti ostatným žalovaným zamietol. Návrh sťažovateľa v časti o určenie, že právo na ochranu osobnosti žalobcu bolo porušené, okresný súd zamietol z dôvodu, že túto otázku riešil ako predbežnú.

5. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 9 Co 307/07-182 zo 4. decembra 2008 rozsudok okresného súdu zmenil v jeho vyhovujúcej časti tak, že žalobu sťažovateľa o zaplatenie 500 000 Sk proti žalovanému v 1. rade zamietol a rozhodol o náhrade trov konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že okresný súd síce správne zistil skutkový stav veci, avšak tento nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že v prípade zásahu do osobnosti sťažovateľa bolo potrebné postupovať podľa zákona č. 58/1969 Zb. a teda, že pasívne vecne legitimovaným žalovaným je Slovenská republika – Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Tento záver považoval krajský súd za nesprávny, pretože podľa jeho názoru pasívne vecne legitimovaným v konaní o ochranu osobnosti je ten subjekt, ktorý zásah spôsobil. Pritom pri skúmaní, kto je pôvodca zásahu, nie je možné fyzickú osobu stotožňovať so štátnym orgánom a do úvahy je potrebné vziať, aké úlohy a funkcie v zmysle právnych predpisov plní jednotlivý orgán štátu. Pasívne legitimovanou preto nebola ani žalovaná v 3. rade, ale podľa názoru krajského súdu je ním žalovaný v 2. rade, t. j. Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Banskej Bystrici.

6. Na dovolanie sťažovateľa najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Cdo 38/2011 z 12. decembra 2013 rozsudok krajského súdu v jeho zmeňujúcom výroku o zamietnutí

žaloby sťažovateľa proti žalovanému v 1. rade (a v nadväzujúcich výrokoch o náhrade trov konania) zrušil a v rozsahu zrušenia vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Rozhodnutie odôvodnil tým, že krajský súd dostatočne a presvedčivo nevysvetlil, z akých dôvodov nepovažoval žalovaného v 1. rade za vecne pasívne legitimovaného, a naopak, z akých dôvodov vecne pasívne legitimovaným bol podľa jeho názoru žalovaný v 2. rade. Záver krajského súdu v tejto otázke je preto nepreskúmateľný. Zároveň najvyšší súd uviedol, že považuje za správny názor okresného súdu vyslovený vo veci sťažovateľa, podľa ktorého ak došlo k zásahu do osobnostných práv pri výkone verejnej moci, je potrebné otázku pasívnej vecnej legitímácie riešiť analogicky ako v konaniach týkajúcich sa zodpovednosti štátu za škodu, t. j. v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., resp. zákona č. 514/2003 Z. z.

7. Krajský súd vo veci znova rozhodol rozsudkom č. k. 9 Co 262/2014-308 z 19. marca 2015 tak, že rozsudok okresného súdu vo výroku o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy sťažovateľovi proti Slovenskej republike – Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky ako vecne správny potvrdil a rozhodol o náhrade trov konania. Po tom, čo nadobudlo právoplatnosť skoršie rozhodnutie krajského súdu, jediným žalovaným ostal iba pôvodne žalovaný v 1. rade a predmetom konania iba náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch proti nemu. S poukazom na zrušujúce uznesenie najvyššieho súdu krajský súd uviedol, že ak došlo k zásahu do osobnostných práv pri výkone súdnej alebo verejnej moci, je potrebné otázku pasívnej vecnej legitímácie riešiť analogicky ako v konaniach týkajúcich sa zodpovednosti za škodu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., resp. zákona č. 514/2003 Z. z., z čoho vyplýva pasívna legitímácia žalovaného v 1. rade v tomto konaní. Ďalej vo vzťahu k porušeniu osobnostných práv žalobcu a náhrady nemajetkovej ujmy konštatoval, že k porušeniu osobnostných práv žalobcu došlo konaním vyšetrovatelky, ktorá bez súhlasu ústavného súdu začala trestné stíhanie proti sťažovateľovi a v jednotlivých úkonoch postupovala podľa zákonných ustanovení v tom čase už zrušených, t. j. postupovala nezákonne. Krajský súd sa stotožnil i s výškou priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú považoval za zodpovedajúcu daným okolnostiam.

8. Proti tomuto rozsudku krajského soudu podal dovolanie žalovaný v 1. rade. Prípustnosť dovolania odôvodnil § 237 ods. 1 písm. c) a f) a § 241 ods. 2 písm. a), b) a c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Uviedol, že pokiaľ sa krajský súd riadil názorom dovolacieho súdu vysloveným v skoršom zrušujúcom uznesení vo vzťahu k otázke pasívnej vecnej legitímácie, bolo jeho povinnosťou ustáliť orgán, ktorý je v prejednávanej veci príslušným na konanie v mene Slovenskej republiky. Pretože k tvrdenému nesprávne úradnému postupu vyšetrovatelky ako orgánu činnému v trestnom konaní došlo v roku 2002, bolo potrebné vec posudzovať podľa zákona č. 58/1969 Zb. a podľa neho i určiť orgán, ktorý má za štát konať. S poukazom na jednotlivé ustanovenia zákona č. 58/1969 Zb. žalovaný v 1. rade uviedol, že týmto orgánom je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Pokiaľ bola otázka orgánu oprávneného konať za štát nesprávne posúdená, bola Slovenskej republike týmto postupom odňatá možnosť konať pred súdom a zároveň došlo k vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. c) OSP. Navyše, zákon č. 58/1969 Zb. neupravoval možnosť domáhať sa náhrady nemajetkovej ujmy, ale iba náhrady škody. Sťažovateľovi preto nie je možné náhradu nemajetkovej ujmy priznať a aj keby mu ju priznať bolo možné, sťažovateľ nijako nepreukázal, že by v jeho prípade došlo k takému zníženiu jeho dôstojnosti, ktorá by odôvodňovala priznanie žalovanej sumy.

9. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 4 Cdo 94/2016, 4 Cdo 60/2017 z 24. mája 2017 rozsudok krajského súdu č. k. 9 Co 262/2014-308 z 19. marca 2015 a rozsudok okresného súdu č. k. 6 C 6/04-123 z 13. apríla 2007 vo výrokoch medzi sťažovateľom a žalovaným v 1. rade zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie považoval za prípustné pre existenciu vady zmätočnosti spočívajúcej v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu takej intenzity, ktorá odôvodňuje prípustnosť dovolania pre odňatie možnosti konať pred súdom s poukazom na stanovisko R 2/2016 a zároveň i dôvodnosť podaného dovolania v prejednávanej veci.

10. Najvyšší súd v odôvodnení uznesenia sp. zn. 4 Cdo 94/2016, 4 Cdo 60/2017 z 24. mája 2017 ďalej uviedol: „*Ustálenie toho, ktorý subjekt – štátny orgán, je za žalovaný štát v predmetnej veci oprávnený konať (§ 21 ods. 4 O. s. p.) bolo zásadnou otázkou pre náležité skutkové a právne posúdenie veci. Dovolací súd dospel k záveru, že súdy*

nižších stupňov túto otázku náležite nevyriešili, pretože jednoznačne v odôvodnení svojho rozhodnutia neuviedli, z ktorých ustanovení konkrétneho zákona alebo iného právneho predpisu dospeli k záveru, že subjektom oprávneným zastupovať štát v tomto konaní je Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. (...) Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia touto otázkou nezaoberal napriek tomu, že dovolací súd v zrušujúcom uznesení 1 Cdo 38/2011 výslovne upozornil na potrebu riešenia otázky, ktorý štátny orgán je oprávnený za žalovaný štát v tejto veci konať, ktorú otázku je potrebné posudzovať buď podľa zákona č. 58/1969 Zb. alebo zákona č. 514/2003 Z. z. (nemožno podľa obidvoch súčasne), pričom rozhodujúcim faktorom zostáva skutočnosť, kedy, v ktorom čase, došlo k zásahu do osobnostného práva žalobcu, resp. k nesprávnemu úradnému postupu, z ktorého žalobca uplatňuje nemajetkovú ujmu. (...) Dovolací súd zdôrazňuje, že pokiaľ si súdy nižších stupňov neujasnili základnú otázku, t. j. podľa ktorého zákona (č. 58/1969 Zb., alebo č. 514/2003 Z. z.) je potrebné určiť štátny orgán, ktorý je oprávnený za žalovaný štát konať, neboli splnené podmienky pre riešenie veci samej (nedovolenosť zásahu, jeho intenzita, dôsledky a pod.).(...) Povinnosťou súdu bolo vysvetliť, z ktorých ustanovení ktorého zákona dospel k záveru, že subjektom oprávneným zastupovať štát v tomto konaní je práve Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Z obsahu odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia nie je možné zistiť, či odvolací súd otázku orgánu oprávneného konať v tomto konaní určil podľa zákona č. 58/1969 Zb. alebo podľa zákona č. 514/2003 Z. z. bez čoho však nie je možné ani zodpovedať, či žalovaný štát je v tomto konaní zastúpený v súlade s § 21 ods. 4 O. s. p.“

11. Sťažovateľ sťažnosť na porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 94/2016, 4 Cdo 60/2017 z 24. mája 2017 doručení ústavnému súdu odôvodnil tým, že toto rozhodnutie a v ňom vyslovený právny názor (ak vôbec bol vyslovený) nekladie v celej jeho šírke na ďalšie rozhodovanie o žalobe sťažovateľa také požiadavky, na podklade ktorých by konečné rozhodnutie bolo zákonné a spravodlivé. Sťažovateľ uviedol, že si je vedomý toho, že jeho sťažnosť smeruje proti zrušujúcemu rozhodnutiu dovolacieho súdu, no zastáva názor, že aj rozhodovacia prax ústavného súdu umožňuje v niektorých prípadoch ústavnému súdu prieskum takýchto

rozhodnutí (napr. II. ÚS 150/2009, II. ÚS 285/2010, II. ÚS 387/2010, III. ÚS 508/2011, III. ÚS 46/2013), pričom vec sťažovateľa je s ohľadom na jej okolnosti takou, pri ktorej je takýto postup ústavného súdu namieste. Rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sťažovateľa nedosahuje takú kvalitu odôvodnenia, akú vyžadujú ústavné princípy, je arbitrárne a to aj vzhľadom na jeho skoršie rozhodnutie, ktoré vyznelo v prospech sťažovateľa. Hoci najvyšší súd nepovažuje zásadne nedostatok odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu za dôvod prípustnosti dovolania, vo veci sťažovateľa našiel dôvody pre výnimku z tohto prístupu. Postupoval však bez toho, aby na takýto postup boli splnené predpoklady, ktoré prv sám najvyšší súd vymedzil. Vo veci sťažovateľa nedošlo k základnej vade konania, ani k vade spôsobujúcej justičný omyl. Vec sťažovateľa bola krajským súdom posudzovaná podľa Občianskeho zákonníka, iba otázka pasívne legitimovaného subjektu podľa predpisov o zodpovednosti štátu za škodu. Pritom je úplne zrejmé, že z týchto predpisov sa na vec sťažovateľa mohol vzťahovať iba zákon č. 58/1969 Zb., pretože zákon č. 514/2003 Z. z. vzhľadom na čas nadobudnutia jeho účinnosti sa na vec vzťahovať nemohol ani teoreticky, ani prakticky. Navyše zástupca žalovaného v 1. rade nikdy v priebehu konania nenamietal nedostatok svojho oprávnenia zastupovať štát a namietal iba údajný nedostatok pasívnej vecnej legitímácie štátu ako takého. Dovolací súd v konečnom dôsledku neriešil námietky majúce vo vzťahu k meritu veci zásadný význam a nesústredil sa na hmotnoprávnu stránku veci. Princípom výkladu právnych noriem je, aby plnili svoju funkciu spočívajúcu v spravodlivom vyriešení veci tak, aby riešenie obstálo pred meradlom tzv. zdravého rozumu a v spoločnosti panujúcich predstáv o spravodlivosti. Pri zohľadnení tohto princípu vzniká otázka, aký význam do budúcnosti vlastne bude mať pre vec, ak bude štát zastupovať iný orgán ako Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Pokiaľ sťažovateľ namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu, poukázal na to, že najvyšší súd zrušil právoplatný rozsudok okresného súdu desať rokov po jeho vyhlásení a vec sťažovateľa sa tak po štrnástich rokoch nachádza v rovnakom štádiu ako pri podaní žaloby. Najvyšší súd svojim rozhodnutím spôsobil iba ďalšie prietahy v konaní, ktorých dĺžka je už aj v súčasnom štádiu extrémna, napriek tomu, že ide o konanie o ochranu osobnosti, vo vzťahu ku ktorému aj ústavný súd vyslovil, že má byť rozhodované prednostne.

II.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

14. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

15. Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

16. Sťažovateľ namieta porušenie týchto svojich práv:

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

17. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

18. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

19. Ústavný súd považuje za potrebné tiež pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou

inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

20. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Ústavný súd poukazuje i na skutočnosť, že nie je a ani nemôže byť súdom skutkovým, t. j. jeho úlohou nie je nahrádzať činnosť všeobecných súdov.

21. Ako zo sťažnosti sťažovateľa vyplýva, k porušeniu označených práv malo dôjsť zrušujúcim rozhodnutím najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho v dôsledku jeho nedostatočného odôvodnenia, meritórneho prejednanie dovolania žalovaného v 1. rade bez splnenia zákonných podmienok prípustnosti dovolania, ako aj pre jeho nespravodlivosť a arbitrárnosť.

22. Vzhľadom na to, že sťažnosť sťažovateľa smeruje proti zrušujúcemu rozhodnutiu dovolacieho súdu, ktoré nie je konečným rozhodnutím vo veci, ústavný súd sa zaoberal najprv posúdením otázky, či táto povaha sťažovateľom napadnutého rozhodnutia nebráni prijatiu jeho sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie.

23. Po rozhodnutí vo veci sp. zn. II. ÚS 105/09 ústavný súd *mutatis mutandis* zastáva názor, podľa ktorého ak jeho rozhodovacia prax v minulosti spravidla nepripúšťala preskúvanie rozhodnutí odvolacieho súdu, ktorými boli zrušené v odvolacom konaní rozsudky prvostupňových súdov, s poukazom na to, že takéto rozhodnutie odvolacieho súdu nie je „konečným“ rozhodnutím vo veci a sťažovateľ má v každom prípade možnosť

domáhať sa na ústavnom súde ochrany základných práv a slobôd podaním ústavnej sťažnosti proti konečnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré vzíde z konania nasledujúceho po zrušujúcom rozhodnutí odvolacieho súdu, je namieste na tomto názore zotrvať, avšak v záujme poskytnutia účinnej ochrany základným právam účastníkov občianskeho súdneho konania, nie bezvýhradne.

24. Prípadi hodnými odlišného prístupu sú najmä prípady takých zrušujúcich rozhodnutí, ktorými bolo porušené základné právo sťažovateľa ústavne procesného charakteru. Odmietnutím preskúmania ústavnosti postupu odvolacieho (dovolacieho) súdu a napravenia jeho pochybenia tohto druhu by bol totiž účastník vystavený v nasledujúcom konaní v niektorých prípadoch neodstrániteľným následkom aplikácie záväzného právneho názoru, ktorý je poznačený porušením ústavne procesných práv. Nebola by účinnou ochrana poskytovaná základným právam a slobodám fyzických a právnických osôb ústavným súdom, ak by ústavný súd nemohol zasiahnuť a následky porušenia základných práv a slobôd odstrániť prv, ako skončí konanie vo veci konečným rozhodnutím akceptujúcim právny názor vyslovený odvolacím súdom v jeho rozhodnutí postihnutom vadou spočívajúcou v porušení ústavne procesných práv účastníkov takéhoto konania (m. m. III. ÚS 46/2013).

25. Takto formulovaný a postupne sa stabilizujúci názor (napr. aj vo veciach sp. zn. II. ÚS 285/2010, II. ÚS 387/2010, III. ÚS 508/2011) si pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa v tejto veci vyžaduje, aby ústavný súd skúmal, či právny názor vyslovený dovolacím súdom v napadnutom uznesení kladie v celej jeho šírke na ďalšie rozhodovanie o sťažovateľovej žalobe záväzné požiadavky vedúce k porušeniu označených práv sťažovateľa, ktoré by pri prípadnom neskoršom ústavno-súdnom prieskume meritórneho rozhodnutia už neboli odstrániteľné.

26. Vychádzajúc z týchto úvah posudzoval ústavný súd uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 94/2016, 4 Cdo 60/2017 z 24. mája 2017 predovšetkým z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti jeho odôvodnenia, pretože i uznesenie dovolacieho súdu, ktorým sa konanie vo veci samej právoplatne nekončí, musí spĺňať požiadavky plynúce z viacerých

čiasťkových aspektov základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie. Aj rozhodnutie dovolacieho súdu, ktorým sa druhostupňové rozhodnutie zrušuje a vec sa vracia súdu prvého či druhého stupňa na ďalšie konanie, musí dosahovať takú kvalitu odôvodnenia, aká preň vyplýva z čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj z čl. 6 ods. 1 dohovoru, a tiež jeho výrok musí mať potrebný právny základ v ustanoveniach nielen procesného, ale i hmotného práva, ako aj náležitú oporu v odôvodnení. Nerešpektovanie najmä týchto požiadaviek by pri neskoršom ústavno-súdnom prieskume meritórnych rozhodnutí všeobecných súdov vo veci samej už nebolo napravitel'né. Ústavný súd skúmal i to, či postup dovolacieho súdu má pre s'ťažovateľa v budúcnosti z hľadiska prípadného neskoršieho ústavno-súdneho prieskumu meritórneho rozhodnutia neodstránitel'né následky.

27. Ako z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 94/2016, 4 Cdo 60/2017 z 24. mája 2017 vyplýva, najvyšší súd zrušil vo vzťahu medzi s'ťažovateľom a žalovaným v 1. rade rozsudok krajského súdu č. k. 9 Co 262/2014-308 z 19. marca 2015 a rozsudok okresného súdu č. k. 6 C 6/04-123 z 13. apríla 2007 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie z dôvodu, že v priebehu doterajšieho konania nedošlo za použitia jednoznačne identifikovanej právnej normy k ustáleniu toho, ktorý subjekt (štátny orgán) je za žalovaného v 1. rade v predmetnej veci oprávnený konať (§ 21 ods. 4 OSP), pričom podľa názoru najvyššieho súdu ide o zásadnú otázku pre skutkové a právne posúdenie veci.

28. Ako ďalej najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, v prípade ak žalobca v konaní označí štátny orgán, avšak uplatnený nárok do pôsobnosti tohto štátneho orgánu nepatrí, „*nejde o vadu návrhu ani o nedostatok podmienky konania. Z ustanovenia § 21 ods. 4 veta prvá O. s. p. vyplýva, že súd je povinný bez zreteľa na označenie obsiahnuté v návrhu - zabezpečiť, aby za štát pred súdom konal štátny orgán v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi alebo právnická osoba, ktorá je oprávnená podľa osobitného predpisu a konať len s takýmto oprávneným subjektom (v tej súv. por. aj rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napr. sp. zn. 7 Cdo 500/2014, 3 Cdo 201/2007, 3 Cdo 176/2012).*“.

29. Podľa názoru ústavného súdu uznesenie najvyššieho súdu z hľadiska jeho odôvodnenia spĺňa ústavnoprávne požiadavky, ktoré sú naň kladené. Najvyšší súd jasne a zrozumiteľne vysvetlil dôvody, pre ktoré považoval dovolanie žalovaného v 1. rade za prípustné, ako aj dôvody, ktoré ho viedli k zrušeniu rozhodnutia krajského súdu a okresného súdu. Rovnako tak výklad najvyšším súdom aplikovaných ustanovení nepopiera ich účel a zmysel a je potrebné ho považovať za ústavne konformný.

30. Ústavný súd však poukazuje najmä na to, že vo veci sťažovateľa nejde o prípad vyslovenia takého záväzného právneho názoru dovolacím súdom, ktorým by bolo vopred záväzne predurčené rozhodnutie okresného súdu a krajského súdu o merite nároku sťažovateľa spôsobom, ktorý by v budúcnosti z hľadiska prípadného neskoršieho ústavnosúdneho prieskumu meritórneho rozhodnutia mal neodstrániteľné následky.

31. Ako najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí aj s odkazom na relevantnú judikatúru (a so zohľadnením jeho právneho názoru vysloveného vo veci sťažovateľa v skoršom uznesení dovolacieho súdu) uviedol, ani prípadné nesprávne označenie – inak aj podľa názoru ústavného súdu nepochybne vecne pasívne legitimovaného žalovaného v 1. rade – orgánu, ktorý má za štát konať, nemá za následok zamietnutie žaloby, ale iba zakladá povinnosť okresného súdu a krajského súdu konať za štát s orgánom určeným v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi. Je totiž právom žalovaného v 1. rade, aby v jeho mene pred súdom konal ten jeho orgán, ktorý je na to určený podľa osobitného predpisu (§ 73 Civilného sporového poriadku), pretože jemu patrí realizovať procesné oprávnenia priznané v konaní žalovanému v 1. rade. Je pritom vecou všeobecných súdov, aby sa presvedčivo, zrozumiteľne a jednoznačne vysporiadali s touto otázkou a to aj v kontexte zmien v právnej úprave zodpovednosti štátu za nezákonné rozhodnutie a nesprávny úradný postup. Otázka významu určenia príslušného orgánu, ktorý koná za štát pred súdom v tejto veci, teda nestojí tak, ako ju kladie sťažovateľ v sťažnosti, t. j. aký význam bude mať pre vec v ďalšom priebehu konania, ak bude prípadne štát zastupovať iný orgán ako Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, ale tento význam spočíva v naplnení zákonnej požiadavky určenia tohto orgánu s odkazom na relevantnú právnu normu ako súčasť základného práva na súdnu ochranu žalovaného v 1. rade.

32. Práve z týchto dôvodov považuje ústavný súd za ústavne súladný i samotný záver najvyššieho súdu o prípustnosti dovolania otvárajúci meritórne preskúmanie rozhodnutia krajského súdu, proti ktorému dovolanie žalovaného v 1. rade smerovalo. Podľa zjednocujúceho stanoviska občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015 (uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 2/2016) „*Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.*“. Túto skupinu výnimočných prípadov vymedzil najvyšší súd tak, že ide o prípady, v ktorých rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo odôvodnenie má také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížia k „*justičnému omylu*“, teda ide o „*vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém*“. Pretože tak ako konštatoval najvyšší súd, vo veci sťažovateľa v konaní nedošlo za použitia jednoznačne identifikovanej právnej normy k ustáleniu toho, ktorý subjekt (štátny orgán) je za žalovaného v 1. rade v predmetnej veci oprávnený konať a aj ústavný súd je toho názoru, že ide o zásadnú otázku, vyriešenie ktorej je nevyhnutné pre realizáciu procesných práv žalovaného v 1. rade, považuje aj ústavný súd za naplnené predpoklady aplikovania výnimky v zmysle zjednocujúceho stanoviska občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015.

33. Ústavný súd považuje však za potrebné poukázať i na to, že určenie orgánu oprávneného za štát vo veci konať pred súdom nie je možné stotožňovať s ustálením osoby pôvodcu zásahu do osobnosti žalobcu. V tejto súvislosti je totiž úplne zrejmé, že k zásahu do osobnosti žalobcu došlo v rámci prebiehajúceho trestného konania, za obsah a priebeh ktorého zodpovedá žalovaný v 1. rade a to vrátane následkov nezákonného rozhodnutia, či nesprávneho úradného postupu, ak je nezákonnosť rozhodnutia alebo nesprávnosť úradného postupu preukázaná. Ústavný súd považuje za potrebné uviesť i to, že ani v prípade, ak k vydaniu nezákonného rozhodnutia alebo k neprávnomu úradnému postupu došlo za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb., nie je možné prisvedčiť žalovanému v 1. rade, že táto

skutočnosť vylučuje priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch sťažovateľovi, hoci táto norma výslovne priznanie náhrady nemajetkovej ujmy neupravovala.

34. Ústavný súd nepovažoval preto právny názor najvyššieho súdu, ktorým odôvodnil svoje zrušujúce rozhodnutie, za arbitrárny, svojvoľný a jeho rozhodnutie za také, ktoré by bolo založené na ústavne nekonformnej aplikácii ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a Civilného sporového poriadku upravujúcich postup súdu v dovolacom konaní. S ohľadom na uvedené nejde ani o prípad napĺňajúci predpoklady odôvodňujúce výnimočne preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu, ktoré nie je konečnej povahy. Pretože ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie, a postupom najvyššieho súdu pri rozhodovaní o jeho dovolaní, v tejto časti sťažnosť odmietol podľa § 25 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

35. Pokiaľ sťažovateľ osobitne namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu, poukazoval na celkovú doterajšiu dĺžku konania (štrnásť rokov), ktoré je po rozhodnutí najvyššieho súdu znova „na začiatku“ s ohľadom na jeho charakter i na to, že ide o vec, ktorá má byť rozhodovaná prednostne.

36. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, sa sťažovateľ mohol alebo môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, musí takúto sťažnosť ústavný súd odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02).

37. Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je však to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu sťažovateľom označeného orgánu verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný právny prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv nepokračovalo (IV. ÚS 300/07).

38. Ak je zrejmé, že v čase, keď bola sťažnosť ústavnému súdu doručená, k zbytočným prietahom v konaní na označenom súde nedochádzalo, je daný dôvod na odmietnutie takejto sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

39. Sťažnosť doručil sťažovateľ ústavnému súdu 4. októbra 2017. Ako z jej obsahu vyplýva, v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu najvyšší súd už o veci rozhodol uznesením sp. zn. 4 Cdo 94/2016, 4 Cdo 60/2017 z 24. mája 2017 a vec sa nachádza od 21. júna 2017 na okresnom súde.

40. Keďže sťažnosť sťažovateľa, ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote, postupom najvyššieho súdu v dovolacom konaní, bola ústavnému súdu doručená v čase, keď vo veci už konal okresný súd, je zrejmé, že k namietanému porušeniu týchto práv sťažovateľa postupom najvyššieho súdu v označenom konaní v čase podania sťažnosti ústavnému súdu nemohlo dochádzať.

41. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že účinným prostriedkom nápravy proti porušovaniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je právny prostriedok upravený v § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), teda sťažnosť proti porušovaniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov predsedovi súdu.

42. Ako z judikatúry ústavného súdu vyplýva, pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, sa sťažovateľ mohol alebo môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, musí takúto sťažnosť ústavný súd odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 331/08).

43. Keďže zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu nevyplýva, že sťažovateľ sťažnosť proti porušovaniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov predsedovi najvyššieho súdu podľa § 62 zákona o súdoch podal, vychádzal ústavný súd z toho, že takto nepostupoval, čo tiež vylučuje jej prijatie na ďalšie konanie.

44. Hoci je zřejmé, že konanie vo veci sťažovateľa trvá celkovo extrémne dlhý čas, s ohľadom na uvedené musel ústavný súd sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti podľa § 25 zákona o ústavnom súde odmietnuť pre zjavnú neopodstatnenosť.

45. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2017